

Strasbourg, den 17.4.2018
COM(2018) 450 final

ANNEXES 1 to 2

BILAG

til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET, DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET

Meddelelse af 2018 om EU's udvidelsespolitik

{SWD(2018) 150 final} - {SWD(2018) 151 final} - {SWD(2018) 152 final} -
{SWD(2018) 153 final} - {SWD(2018) 154 final} - {SWD(2018) 155 final} -
{SWD(2018) 156 final}

Bilag 1 — Resuméer af konklusionerne i rapporterne

Tyrkiet

Den **undtagelsestilstand**, der blev erklæret i kølvandet på kupforsøget den 15. juli 2016, er fortsat i kraft. Den har til formål at bekæmpe Gülen-bevægelsen, som de tyrkiske myndigheder har udpeget som terrororganisationen ansvarlige for kupforsøget, såvel som at støtte bekæmpelsen af terrorisme på baggrund af gentagne angreb i Tyrkiet.

EU, der umiddelbart og på det kraftigste fordømte kupforsøget, gentog sin fulde støtte til landets demokratiske institutioner og anerkendte Tyrkiets legitime behov for at iværksætte hurtige og forholdsmæssige tiltag i lyset af en så alvorlig trussel. Den generelle og kollektive karakter og uforholdsmæssigheden af de tiltag, der er iværksat siden kupforsøget under undtagelsestilstanden, såsom omfattende afskedigelser, anholdelser og tilbageholdelser, giver stadig anledning til alvorlig bekymring. Tyrkiet bør ophæve undtagelsestilstanden så hurtigt som muligt.

Der er alvorlige mangler ved de 31 dekreter, der hidtil er vedtaget under undtagelsestilstanden. De har ikke været genstand for en omhyggelig og effektiv parlamentarisk kontrol. Følgelig har dekreterne i lang tid ikke været genstand for en domstolskontrol, og ingen af dem har indtil videre været genstand for en afgørelse fra forfatningsdomstolen. Dekreterne har navnlig begrænset visse borgerlige og politiske rettigheder, herunder ytringsfriheden, forsamlingsfriheden og proceduremæssige rettigheder. De ændrede også centrale dele af lovgivningen, der vil fortsætte med at have betydning, når undtagelsestilstanden ophæves.

Siden indførelsen af undtagelsestilstanden er over 150 000 personer taget i forvaring, 78 000 er arresteret og over 110 000 offentligt ansatte er blevet afskediget, mens ca. 40 000 af disse ifølge myndighederne er blevet genansat, heraf ca. 3 600 ved dekret.

Appelkommissionen for undtagelsestilstanden har påbegyndt sit arbejde og har modtaget i alt ca. 107 000 appelanmodninger. Denne kommissionen begyndte først at træffe afgørelser i december 2017 og har hidtil kun givet få ansøgere medhold. Dens afgørelser kan indbringes for domstolene. Kommissionen mangler stadig at udvikle sig til et effektivt og gennemsigtigt retsmiddel for dem, der er blevet uretmæssigt påvirket af foranstaltninger under undtagelsestilstanden.

Ud over appelkommissionen er Tyrkiets evne til at sikre et effektivt nationalt retsmiddel i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol blevet yderligere undermineret af en række uheldige fortilfælde. I et enkelt tilfælde har en lavere retsinstans nægtet at efterkomme en afgørelse fra forfatningsdomstolen om en principiel sag; en opfølgende afgørelse fra forfatningsdomstolen for en af de sagsøgte blev i sidste ende efterkommet af en lavere retsinstans. Flere domstolsafgørelser, som har været til fordel for sagsøgte, herunder fremtrædende menneskerettighedsforkæmpere, blev hurtigt omstødt enten af en anden eller endog den samme domstol, i nogle tilfælde efter bemærkninger fra den udøvende magt.

Vigtige henstillinger fra Europarådet og dets organer er endnu ikke taget op af Tyrkiet. Beskyldninger om uregelmæssigheder skal baseres på gennemsigtige procedurer og på individuelt grundlag. Det individuelle strafferetlige ansvar kan kun fastslås med fuld respekt for magtens tredeling, domstolenes fulde uafhængighed og alle personers ret til en retfærdig rettergang. Tyrkiet bør ophæve undtagelsestilstanden så hurtigt som muligt.

I april 2017 afholdt Tyrkiet en folkeafstemning, som med et snævert flertal godkendte store forfatningsmæssige ændringer, som indfører et præsidentielt system. Ændringsforslagene blev vurderet af Venedigkommissionen, som konstaterede, at der ikke er tilstrækkelige

kontrolforanstaltninger, og at magtadskillelsen mellem den udøvende og den dømmende magt er bragt i fare. Folkeafstemningen gav i sig selv anledning til alvorlige betænkeligheder i forhold til den samlede negative indvirkning af undtagelsestilstanden, de "uensartede spilleregler" for de to sider af kampagnerne og undermineringen af valgets integritet.

Under undtagelsestilstanden blev Parlamentets centrale rolle som lovgivende magt indskrænket, da regeringen gjorde brug af nøddekreter med "retskraft" til også at regulere spørgsmål, der burde have været behandlet i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure. I lyset af de forværrede politiske spændinger i landet blev mulighederne for dialog mellem de politiske partier yderligere indsnævret i Parlamentet. Efter ophævelsen af den parlamentariske immunitet i maj 2016 er mange lovgivere fra oppositionspartiet HDP blevet arresteret, og ti af dem har fået frataget deres parlamentssæde.

Præsidentens magt i forhold til den udøvende er øget efter en række overførsler af beføjelser til præsidentposten via nøddekreter. Udnævnelsen af forvaltere som erstatning for kommunale ledere og folkevalgte repræsentanter har ført til en betydelig svækkelse af demokratiet på lokalt plan.

Civilsamfundet er kommet under stigende pres, især i lyset af de mange arrestationer af aktivister, herunder menneskerettighedsforkæmpere, og den gentagne anvendelse af forbud mod demonstrationer og andre typer møder, hvilket har medført hurtige indskrænkninger for de grundlæggende rettigheder og friheder. Mange rettighedsbaserede organisationer er fortsat lukket som led i foranstaltningerne under undtagelsestilstanden, og der er ikke noget effektivt retsmiddel til rådighed i forbindelse med konfiskation.

Regeringen foretog en gennemgribende ændring af de retlige rammer for forbindelserne mellem civilsamfundet og militæret og øgede den udøvende magts beføjelser over militæret betydeligt, hvilket styrkede den civile kontrol. Som en del af de forfatningsmæssige ændringer blev militære højesteretter reelt afskaffet. Militæret og efterretningstjenesterne mangler fortsat tilstrækkelig ansvarlighed over for Parlamentet.

Situationen i den sydøstlige del af landet er stadig en af de mest akutte udfordringer for landet. Den forværrede sikkerhedssituation er til dels flyttet til landdistrikterne. Regeringens tilsagn om fortsatte sikkerhedsoperationer på baggrund af tilbagevendende voldshandlinger af det kurdiske arbejderparti (PKK), der fortsat figurerer på EU's liste over personer, grupper og enheder, der er involveret i terrorhandlinger, er fortsat et væsentligt element i situationen i regionen. Selv om regeringen har en legitim ret til at bekæmpe terrorisme, er den også ansvarlig for at sikre, at dette sker i overensstemmelse med retsstatsprincipperne, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Antiterrorforanstaltninger skal være forholdsramte. Regeringens investeringsplan for genopbygning af de beskadigede områder i det sydøstlige Tyrkiet har ført til den igangværende opførelse af tusindvis af boliger, men kun nogle få tusinder af internt fordrevne personer har modtaget godtgørelser indtil videre. Der har ikke været nogen udvikling i genoptagelsen af en troværdig politisk proces, der er nødvendig for at nå en fredelig og holdbar løsning

Tyrkiet er moderat forberedt med hensyn til reform af den **offentlige forvaltning** og udviser et stærkt engagement i en mere åben administration og anvendelse af e-forvaltning. Der har imidlertid været alvorlige tilbageskridt med hensyn til offentlig tjeneste og forvaltning af menneskelige ressourcer og når det gælder ansvarlighed i forvaltningen med hensyn til ret til adgang til administrativ klage og domstolsprøvelse og retten til at søge erstatning. Der mangler stadig et gennemsigtigt og effektivt retsmiddel for de kollektive afskedigelser.

Tyrkiets **retssystem** befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne. Der har været en yderligere alvorlig tilbagegang i de seneste år, især med hensyn til retsvæsenets

uafhængighed. De forfatningsændringer, der gælder for rådet af dommere og anklagere (CJP), er trådt i kraft og har yderligere undergravet dets uafhængighed i forhold til den udøvende magt. CJP fortsatte med at deltage i kollektive suspenderinger og overførsler af dommere og anklagere. Der blev ikke gjort noget for at løse problemer med manglende objektive, ensartede og på forhånd fastsatte kriterier ved rekruttering og forfremmelse af dommere og anklagere.

Landet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**, hvor der ikke er sket fremskridt. Den retlige og institutionelle ramme kræver yderligere tilpasning til internationale standarder og giver fortsat de udøvende organers utilbørlig indflydelse på efterforskning og retsforfølgelse i højt profilerede korruptionssager. Tyrkiets resultater hvad angår efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse i korruptionssager er fortsat begrænsede, især på højt plan. Der er ikke gjort fremskridt i styrkelsen af ansvarligheden og gennemsigtigheden af det arbejde, der udføres af offentlige organer. En effektiv bekæmpelse af korruption forudsætter en bredt, tværpolitisk politisk konsensus og en stærk politisk vilje. Tyrkiet mangler stadig at følge op på næsten alle henstillinger fra Europarådets forsamling i Sammenslutningen af Stater mod Korruption. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Korruptionsindekset er også stadig højt.

Tyrkiet har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**, og der er gjort visse fremskridt med vedtagelsen af en ny strategi og øget institutionel kapacitet. Tyrkiet skal forbedre sin lovgivning om cyberkriminalitet, konfiskation af aktiver og vidnebeskyttelse. Der er indført databeskyttelseslovgivning, men den er endnu ikke på linje med europæiske standarder. Der gøres fortsat ikke tilstrækkeligt brug af finansielle efterforskninger. Der anvendes sjældent forebyggende indefrysning af aktiver, og omfanget af konfiskerede aktiver er beskedent. I forbindelse med bekæmpelsen af terrorisme er der etableret en omfattende retlig ramme for finansiering af terrorisme. Både straffelovgivningen og antiterrorlovgivningen skal bringes på linje med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Proportionalitetsprincippet skal overholdes i praksis.

Tyrkiet har gjort gode fremskridt på området **migration og asylpolitik** og fortsat er engageret i gennemførelsen af erklæringen fra EU og Tyrkiet af marts 2016 om en effektiv forvaltning af migrationsstrømmene ad den østlige Middelhavsrute. For så vidt angår omsætningen af køreplanen for visumliberalisering, har Tyrkiet i begyndelsen af februar forelagt Europa-Kommissionen en arbejdsplan for, hvordan Tyrkiet agter at opfylde de udestående syv benchmarks for visumliberaliseringen. Kommissionen er i færd med at vurdere Tyrkiets forslag og yderligere drøftelser med de tyrkiske modparter følger.

Tyrkisk lovgivning omfatter visse generelle garantier for respekt for **menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder**, som dog er blevet anfægtet yderligere og undermineret af en række nøddekreter. De alvorlige tilbageskridt med hensyn til **ytringsfrihed** er fortsat, og det er et område, hvor Tyrkiet befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne. Anvendelsesområdet for de foranstaltninger, der er truffet under undtagelsestilstanden er blevet udvidet i tidens løb til blandt andet mange kritiske røster i medierne og den akademiske verden i modstrid med proportionalitetsprincippet. Retssager mod journalister — flere end 150 af dem tilbageholdes fortsat — menneskerettighedsforkæmpere, forfattere eller brugere af de sociale medier, inddragelse af pressekort og lukning af mange mediekanaler eller udpegelse af staten til at forvalte dem vækker alvorlig bekymring og er for det meste baseret på en selektiv og vilkårlig anvendelse af lovgivningen, navnlig bestemmelserne om national sikkerhed og bekæmpelsen af terrorisme. Internetlovgivningen og de generelle retlige rammer gør det fortsat muligt for den udøvende magt til at blokere indhold uden retskendelse og med

urimeligt mange forskellige begrundelser. Der har også været alvorlige tilbageskridt inden for forsamlingsfrihed, foreningsfrihed, proceduremæssige rettigheder og ejendomsret. Forsamlingsfriheden er fortsat alt for begrænset, både i lovgivningen og i praksis. Foranstaltninger truffet under undtagelsestilstanden fjernede også afgørende garantier til beskyttelse af tilbageholdte mod misbrug og øgede dermed risikoen for straffrihed i en kontekst, hvor påstande om mishandling og tortur er steget. Ved nøddekreter blev der indført yderligere restriktioner for proceduremæssige rettigheder, herunder retten til forsvar. Håndhævelsen af rettigheder hindres af opsplittning og et begrænset mandat til offentlige institutioner med ansvar for menneskerettigheder og frihedsrettigheder og i en kontekst, hvor den dømmende magts uafhængighed er blevet underminere Ekstrem fattigdom og en mangel på basale fornødenheder er almindeligt forekommende i romahusholdninger i Tyrkiet. Rettighederne for de mest sårbare grupper og personer, der tilhører mindretal, skal være tilstrækkeligt beskyttet. Kønsbaseret vold, forskelsbehandling, hadefulde udtalelser mod mindretallene, hadforbrydelser og krænkelser af menneskerettighederne for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner og interseksuelle vækker fortsat alvorlig bekymring.

Tyrkiet har givet udtryk for sin støtte til forhandlingerne om en løsning af Cyperspørgsmålet mellem lederne af de to samfund og til de bestræbelser, der gøres af FN's generalsekretær og hans særlige rådgiver. En konference om Cypern, der blev afholdt i Genève i januar 2017 og i juli 2017 i Crans-Montana afsluttedes uden en aftale. Tyrkiet har endnu ikke opfyldt sin forpligtelse til at sikre, at tillægsprotokollen til associeringsaftalen gennemføres fuldt ud og uden forskelsbehandling, og har ikke fjernet alle hindringer for de frie varebevægelser, herunder hindringer for direkte transportforbindelser med Cypern. Der er ikke gjort fremskridt med normaliseringen af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. De konklusioner vedrørende Tyrkiet, der blev vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union og godkendt af Det Europæiske Råd i december 2006, gælder fortsat. Det fremgår heraf, at forhandlingerne ikke vil blive åbnet for otte kapitlers¹ vedkommende i forbindelse med Tyrkiets restriktioner over for Republikken Cypern, og at ingen kapitler vil blive midlertidigt lukket, før Kommissionen bekræfter, at Tyrkiet har gennemført tillægsprotokollen til associeringsaftalen fuldt ud.

Samarbejde med Grækenland og Bulgarien om migration er intensiveret yderligere. Spændinger i Det Ægæiske Hav og det østlige Middelhavsområde har ikke været befordrende for gode naboforbindelser og underminer den regionale stabilitet og sikkerhed. De bilaterale forbindelser med en række individuelle EU-medlemsstater er blevet markant forværret, og der anvendes til tider yderst ubehagelig og uacceptabel retorik. I marts 2018 fordømte Det Europæiske Råd kraftigt Tyrkiets fortsatte ulovlige handlinger i det østlige Middelhav og Det Ægæiske Hav og mindede om Tyrkiets forpligtelse til at respektere folkeretten og gode naboskabsforbindelser og normalisere forbindelserne med alle EU's medlemsstater. Det Europæiske Råd gav også udtryk for sine alvorlige bekymringer over tilbageholdelsen af EU-borgere i Tyrkiet, herunder to græske soldater, og opfordrede til en hurtig og positiv løsning af disse problemer i en dialog med medlemsstaterne.

Tyrkiet er nødt til utvetydigt at forpligte sig til at opretholde gode forbindelser til sine nabolande, overholde internationale aftaler og finde en fredelig løsning på tvister i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt, herunder om nødvendigt ved hjælp af Den Internationale Domstol. I den forbindelse har EU endnu engang givet udtryk for alvorlig bekymring og indtrængende opfordret Tyrkiet til at undgå enhver form for trussel eller handling over for en medlemsstat eller enhver kilde til konflikt eller handling, som skader forholdet til nabolandene og forhindrer en mindelig bilæggelse af tvister.

---

¹Fri bevægelighed for varer, etableringsret og frihed til at udbyde tjenesteydelser, finansielle tjenesteydelser, landbrug og udvikling af landdistrikter, fiskeri, transportpolitik, toldunion og eksterne forbindelser.

For så vidt angår de **økonomiske kriterier** er den tyrkiske økonomi langt fremme og kan betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Økonomien har støttet af statslige incitament er formået at genrejse sig efter faldet i kølvandet på kupforsøget i 2016 og opnåede en kraftig vækst i 2017. Den kraftige vækst er imidlertid forbundet med betydelige makroøkonomiske ubalancer. Underskuddet på de løbende poster er stadig stort og voksende hen imod slutningen af 2017, hvilket gør landet afhængig af kapitaltilstrømning og sårbar over for ydre påvirkninger. Inflationen er steget til tocifrede tal (11,1 %) i 2017, og faldet i den tyrkiske lira fortsatte, hvilket understreger bekymringen over graden af de pengepolitiske beslutningstageres engagement i prisstabilitet. Tyrkiets økonomi er fortsat præget af en høj grad af uformelle forhold. Overordnet set har der været tale om tilbagegang på dette område. Tendensen til at øge den statslige kontrol på det økonomiske område og foranstaltninger rettet mod virksomheder, forretningsmænd og politiske modstandere og deres virksomheder har skadet erhvervs klimaet

Tyrkiet har gjort visse fremskridt og har et godt niveau af forberedelse med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Tyrkiet er godt integreret i EU-markedet, både hvad angår handel og investeringer. Der er gjort visse fremskridt i energisektoren, navnlig på gasmarkedet og med at øge udgifterne til forskning og udvikling. Der er imidlertid stadig betydelige problemer med hensyn til uddannelseskvaliteten. Der skete ingen fremskridt med hensyn til at forbedre gennemsigtigheden af statsstøtte.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** har Tyrkiet fortsat tilpasset sin lovgivning til EU-retten, om end i et begrænset tempo. Der har været flere tilfælde af tilbageskridt med hensyn til en række centrale aspekter inden for informationssamfundet, social- og arbejdsmarkedspolitik samt eksterne forbindelser. Tyrkiet er langt fremme inden for selskabsret, transeuropæiske net og videnskab og forskning, og landet har opnået et godt niveau af forberedelse inden for områderne fri bevægelighed for varer, intellektuel ejendomsret, finansielle tjenesteydelser, erhvervs- og industripolitik, forbruger- og sundhedsbeskyttelse, toldunionen og finanskontrol. Tyrkiet er kun moderat forberedt med hensyn til offentlige indkøb, idet der stadig er vigtige mangler i tilpasningsarbejdet. Tyrkiet er også kun moderat forberedt med hensyn til statistikker og transportpolitik, hvor der er behov for en betydelig yderligere indsats på alle områder. Tyrkiet har kun opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer, hvor man stadig mangler at fastlægge og gennemføre mere ambitiøse og bedre koordinerede politikker. Der skal på alle områder fokuseres mere på håndhævelse af lovgivningen, og på mange områder er det nødvendigt med betydelige yderligere fremskridt for at tilpasse lovgivningen til gældende EU-ret.

Montenegro

Med hensyn til de **politiske kriterier** har rapporteringsperioden været kendetegnet ved ringe tillid til valgsystemet og en længevarende parlamentarisk boykot fra hele oppositionen siden parlamentsvalget i oktober 2016. Alle politiske aktører er ansvarlige for at få flyttet den politiske debat tilbage til parlamentet. Dele af oppositionen vendte tilbage til parlamentet i december 2017, men denne delvise og selektive afslutning af boykotten har endnu ikke ført til forbedret parlamentarisk dialog og kontrol. Den politiske scene er fortsat polariseret og fragmenteret og præget af mangel på politisk dialog, navnlig i de demokratiske institutioner.

Den parlamentariske kapacitet og kontrollen med den udøvende magt skal styrkes yderligere. Parlamentet beskæftiger sig stadig kun i begrænset omfang med den statslige revisionsinstitutions revisionsresultater, og der er ingen diskussion eller rapportering om gennemførelsen af vigtige politikker og lovgivning. I december 2017 vedtog Parlamentet

uden en ordentlig offentlig høring en række love, som kun delvis imødekommer anbefalingerne fra Kontoret for Demokratiske Institutioner under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa. En omfattende reform af valgsystemet bør overvejes. Der var 8 lokale valg i rapporteringsperioden. Lokale valg finder ikke sted på den samme dag i hele landet, men afholdes forskudt fra hinanden; det betyder, at det politiske landskab er præget af en langvarig og stærkt personorienteret stemning. Som følge af valgcyklussen er valgobservation vanskeligt, især for internationale observatører, hvilket giver rigelig plads til påstande om uregelmæssigheder, som ikke kan vurderes uafhængigt. Der er ikke sket nogen udvikling i den politiske og retslige opfølgning af det påståede misbrug af offentlige midler til partipolitiske formål i 2012 (lydoptagelsesaffæren).

Hvad angår regeringsførelse, er der behov for at styrke gennemsigtigheden, interessenters deltagelse og regeringens kapacitet til at gennemføre reformer. Sammenhængen i den politiske beslutningsproces bør sikres gennem en koordineret politisk udvikling. Regeringens mekanismer for høring af civilsamfundsorganisationer er på plads, men der er brug for klare regler og ægte engagement på begge sider.

Montenegro er moderat forberedt med hensyn til reform af den **offentlige forvaltning**. Der er gjort gode fremskridt, navnlig gennem vedtagelsen af den nye lovgivning om tjenestemænd og statsligt ansatte og lokalt selvstyre, der tager sigte på at gennemføre meritbaseret rekruttering i hele den offentlige tjeneste. Der er stadig behov for en stærk politisk vilje til effektivt at tackle afpolitisering af den offentlige tjeneste og optimering af den statslige forvaltning, samt for at sikre effektiv gennemførelse og finansiel bæredygtighed af reformerne.

Montenegros **retssystem** er moderat forberedt, og der er gjort visse fremskridt. De lovgivningsmæssige rammer for retsvæsenet, som skal øge dets uafhængighed og professionalisme, er endnu ikke fuldt gennemført. Den institutionelle kapacitet er blevet styrket.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korrupsion**. På trods af visse fremskridt er korrupsion udbredt på mange områder og giver fortsat anledning til betænkeligheder. Institutionernes operationelle kapacitet er blevet forbedret, men alle institutioner bør udvise en mere proaktiv holdning. Der skal tages hånd om spørgsmålstejnene ved antikorrupsionsagenturets troværdighed, uafhængighed og prioriteringer. Finansielle undersøgelser og beslaglæggelser og konfiskationer af aktiver bør stadig forbedres. En første resultatliste over efterforskning, retsforfølgelse og endelig domfældelse i sager om korrupsion på højt niveau er oprettet, men skal forbedres yderligere. Yderligere forbedringer af resultatlisten over succesfulde efterforskninger og domfældelser vil kun være mulige i et klima, hvor uafhængige institutioner beskyttes mod utidig indflydelse og tilskyndes til at udnytte deres beføjelser fuldt ud.

I forbindelse med **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**, er der en første resultatliste over retsforfølgelser i kampen mod smugling af migranter og bekæmpelse af narkotikahandel. Der er dog brug for yderligere resultater for at have en overbevisende resultatliste, navnlig for så vidt angår kampen mod hvidvaskning af penge og menneskehandel.

For så vidt angår **grundlæggende rettigheder** har Montenegro yderligere har tilpasset sin lovgivning til EU's standarder. Navnlig ombudsmandsinstitutionens arbejde er blevet forbedret, men der er stadig behov for yderligere bestræbelser på at styrke de institutionelle rammer og en effektiv beskyttelse af menneskerettighederne. Efter de fremskridt, der er gjort med lovgivning om ikkeforskelsbehandling, er Montenegro nu nødt til at sikre, at de nødvendige institutionelle mekanismer er på plads til at beskytte sårbare grupper mod diskrimination. Gennemførelsen af lovgivning er fortsat svag, og den institutionelle kapacitet

vedrørende menneskerettigheder skal øges. Minoriteten af romaer² er fortsat den mest sårbare samfundsgruppe og den, der udsættes for den største forskelsbehandling. Kønsbaseret vold og vold mod børn er fortsat en kilde til stor bekymring i landet.

Montenegro har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **ytringsfriheden**, men der er ikke gjort yderligere fremskridt i rapporteringsperioden. Der har ikke været nogen mærkbar udvikling i forbindelse med undersøgelser af gamle sager om vold mod journalister. Den seneste politiske indblanding i de nationale offentlige radio- og TV-råd og agenturet for elektroniske medier er et alvorligt problem. Medierne er fortsat stærkt polariserede, og der er fortsat udfordringer i forståelsen af den rolle, som de frie medier spiller. Antallet af sager om bagvaskelse er fortsat højt, hvilket også skyldes svage selvreguleringsmekanismer

Montenegro engagerer sig fortsat konstruktivt i de bilaterale forhold med andre udvidelseslande og tilgrænsende EU-medlemsstater og er en aktiv deltager i **det regionale samarbejde**.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Montenegro gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Den makroøkonomiske og finanspolitiske stabilitet er blevet styrket, men en yderligere indsats er påkrævet for at tackle de vedvarende problemer, især den store offentlige gældsbyrde. Økonomien er vokset uafbrudt siden 2013, og inflationen har været lav eller moderat. Den finansielle sektors solvens og likviditet er forbedret. Eksportgrundlaget skal dog forbedres, både i omfang og kvalitet, for at mindske handelsunderskuddet. Svage retsstatsforhold, herunder illoyal konkurrence fra den uformelle økonomi, har en negativ indvirkning på erhvervsklimaet. Strukturelle problemer på arbejdsmarkedet er afspejlet i den lave deltagelse og høje arbejdsløshed.

Montenegro har gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i Unionen. Opbygningen af infrastruktur af central betydning i en række områder samt udvikling af den menneskelige kapital var grundlaget for en forbedret konkurrenceevne. Uddannelsesreformen er i gang, men der skal gøres mere for at løse problemet med kvalifikationsmismatch. SMV'erne står fortsat over for mange udfordringer, f.eks. adgang til finansiering eller reguleringsmæssig kompleksitet. En yderligere indsats er stadig påkrævet for at forbedre de overordnede eksportresultater for lokale virksomheder.

Hvad angår evnen til at **påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er der udført vigtigt arbejde med tilpasning til gældende EU-ret og forberedelse af gennemførelse deraf i de fleste områder. Landet har et godt forberedelsesniveau på områder såsom selskabsret og udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det er moderat forberedt i mange kapitler, f.eks. fri bevægelighed for varer, landbrug, fødevarer, sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik. Montenegro befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne vedrørende fiskeri og budgetbestemmelser og finansielle bestemmelser og har opnået et vist niveau af forberedelse inden for miljø og klimaændringer, statistik, socialpolitik og beskæftigelse. Der er gjort gode fremskridt inden for selskabsret, landbrug og udvikling af landdistrikter, fødevarer, sikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik. Der er sket tilbageskridt på området offentlige indkøb. Fremadrettet bør Montenegro navnlig fokusere på konkurrencepolitik, miljø og klimaændringer og offentlige indkøb. Det er fortsat en væsentlig udfordring for Montenegro at få styrket den administrative kapacitet til at sikre gennemførelsen af gældende EU-ret.

---

² Alle disse grupper behandles under den bredere samlebetegnelse "romaer" inden for EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration.

Montenegro har fortsat tilsluttet sig alle holdninger og erklæringer under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Selv om Montenegro hidtil været uden for den vigtigste Vestbalkanrute for **migration** til EU, har der været en stigning i antallet af migranter og asylansøgere på Montenegros område, som derfor må styrke sin kapacitet til at håndtere pludselige stigninger i migrationsrelaterede pres. Montenegro har gjort yderligere fremskridt, navnlig vedrørende de migrationsrelaterede retlige rammer. Selv om Montenegros kapacitet til at behandle asylansøgninger hidtil har været tilstrækkelig, kan den nu imødesee udfordringer i form af: i) det stigende antal asylansøgere og den forlængede varighed af deres ophold, undertiden på grund af langvarige klageprocedurer og ii) indførelsen af mere krævende asylprocedurer i overensstemmelse med EU's standarder. I denne forbindelse skal Montenegro indføre en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter, der er i overensstemmelse med gældende EU-ret, samt gradvis tilpasse sin visumpolitik til EU's. Montenegro bør åbne yderligere modtagelsesfaciliteter, der overholder de krævede standarder, og forbedre forvaltningen af alle faciliteter. I forlængelse af vedtagelsen af Schengenhandlingsplanen i februar 2017 har Montenegro fortsat arbejdet med at tilpasse sin lovgivning til gældende EU-ret på visumområdet.

Serbien

Hvad angår de **politiske kriterier**, har Serbien afholdt præsidentvalg i april 2017. Internationale observatører fandt, at valget gav vælgerne et reelt valg mellem kandidater, men at valget blev skæmmet af flere faktorer. Anbefalingerne fra internationale valgobservatører skal følges til punkt og prikke, herunder dem, der vedrører gennemsigtighed og integritet af valgprocessen under valgkampen.

Efter premierminister Aleksandar Vučić' tilbagetræden efter hans valg til præsident, tiltrådte den nye regering under ledelse af Ana Brnabić i juni 2017. For første gang blev en kvinde valgt til premierminister. Parlamentet udøver stadig ikke effektiv kontrol over den udøvende magt. Gennemsigtighed, inklusion og kvaliteten af lovgivningen skal styrkes og dialogen på tværs af partierne må forbedres. Anvendelsen af hasteprocedurer bør reduceres. Foranstaltninger, der begrænser Parlamentets muligheder for et effektivt tilsyn med lovgivningen, skal undgås. Den rolle, som uafhængige tilsynsmyndigheder spiller, skal anerkendes fuldt ud. Der er behov for forfatningsmæssige reformer for at kunne gennemføre en tilpasning til EU-standarderne på visse områder.

Serbien er moderat forberedt med hensyn til **reformen af den offentlige forvaltning**. Der er gjort visse fremskridt på området for levering af tjenesteydelser og med vedtagelsen af adskillige nye love. Serbien er nødt til at gennemføre sine reformmål, professionalisere og afpolitisere forvaltningen, især hvad angår ledende stillinger, og at sikre systematisk koordinering og overvågning af reformprogrammet for offentlig økonomisk forvaltning 2016-20. Serbiens evne til at tiltrække og fastholde kvalificeret personale i forvaltningen, som beskæftiger sig med EU-spørgsmål, får afgørende betydning.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Serbiens **retssystem**. Der er gjort visse fremskridt, navnlig ved at reducere puklen af gamle sager om håndhævelse og iværksætte foranstaltninger til at harmonisere retternes arbejde i praksis. Der er vedtaget forbedrede regler for evaluering af dommers og anklageres faglige præstationer. Potentialet for politisk indflydelse på retsvæsenet giver fortsat anledning til betænkeligheder. Et nyt udkast til ændringer af forfatningen for så vidt angår retsvæsenet blev offentliggjort i januar 2018 og blev fremlagt til offentlig høring, inden det sendes til Venedigkommissionen med henblik på en udtalelse.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Der er gjort visse fremskridt, især med vedtagelsen af ændringer til strafferetsplejelovens afsnit om økonomiske forbrydelser, til loven om statslige myndigheders organisation inden for bekæmpelse af korruption, organiseret kriminalitet og terrorisme og til loven om beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare forhold. Der er imidlertid en alvorlig forsinkelse med vedtagelsen af den nye lov om korruptionsbekæmpelsesagenturet. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Den operationelle kapacitet i relevante institutioner er fortsat ujævnt fordelt. De retshåndhævende og retlige myndigheder mangler stadig at vise, at de kan efterforske, retsforfølge og domme i alle sager om korruption på højt niveau på en neutral og operationelt uafhængig måde.

Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt inden for områder som forvaltning af de menneskelige ressourcer i indenrigsministeriet og politiet. Den operationelle kapacitet i både statsadvokatens kontor for organiseret kriminalitet og statsadvokatens kontor for it-kriminalitet er blevet forbedret. En ny strategi og handlingsplan for at forebygge og bekæmpe menneskehandel er vedtaget, der er udpeget en national koordinator for bekæmpelse af menneskehandel, og der er vedtaget en ny lov om forebyggelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme. Serbien mangler dog stadig en første resultatliste over effektive

finansielle undersøgelser samt undersøgelser, retsforfølgelse og endelig domfældelse i sager om hvidvaskning af penge. Antallet af domfældelser for organiseret kriminalitet er fortsat lavt. Serbien er nødt til at fokusere på gennemførelsen af den handlingsplan, der er aftalt med Den Finansielle Aktionsgruppe.

De retlige og institutionelle rammer for respekten for de **grundlæggende rettigheder** er på plads. Det er nødvendigt at sikre en ensartet gennemførelse i hele landet, også hvad angår beskyttelse af mindretal. Selv om Serbien har opnået et vist niveau af forberedelse, er der ikke gjort fremskridt vedrørende **ytringsfrihed**, hvilket vækker stigende bekymring. Der er behov for en yderligere løbende indsats for at forbedre situationen for de personer, der tilhører de mest diskriminerede grupper (romaer, lesbiske, bøsser, biseksuelle, transkønnede og interseksuelle personer, personer med handicap, personer med hiv/aids og andre socialt udsatte grupper). En lov om ligestilling mellem kønnene skal vedtages.

Serbien er samlet set fortsat konstruktivt engageret i de bilaterale forhold med andre udvidelseslande og tilgrænsende EU-medlemsstater og en aktiv deltager i **det regionale samarbejde**.

Hvad angår **normalisering af forbindelserne til Kosovo**, har Serbien fortsat været engageret i dialogen. Serbien skal dog gøre en yderligere væsentlig indsats for gennemførelsen af eksisterende aftaler og bidrage til at tilvejebringe omstændigheder, der fremmer fuld normalisering af forbindelserne med Kosovo, der skal fastlægges i en juridisk bindende aftale.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Serbien gjort gode fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Der er gjort fremskridt med at håndtere visse politiske svagheder, især med hensyn til budgetunderskuddet. Vækstgrundlaget er sundt og den makroøkonomiske stabilitet blev opretholdt. Inflationen blev holdt nede, og den monetære politik støttede væksten. Situationen på arbejdsmarkedet er blevet yderligere forbedret. Den offentlige gæld er reduceret, men er stadig høj, og den budgetmæssige ramme og dens forvaltning skal styrkes. De store strukturreformer af den offentlige forvaltning, skattemyndigheden og de statsejede virksomheder er ufuldstændige. Uformel beskæftigelse, arbejdsløshed og økonomisk inaktivitet er stadig meget høj, især blandt kvinder og unge. Den private sektor er underudviklet og hæmmet af svagheder på retsstatsområdet og håndhævelsen af loyal konkurrence.

Serbiens økonomi er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til at skabe øget konkurrence. Investeringsniveauet ligger dog stadig under økonomiens behov. Trods visse fremskridt står virksomheder over for en række vanskeligheder, bl.a. et udfordrende erhvervsklima, et højt niveau af skattelignende afgifter og en vanskelig og dyr adgang til finansiering.

Hvad angår **evnen til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, har Serbien samlet set fortsat med at tilpasse sin lovgivning til gældende EU-ret. Det vil være afgørende at sikre passende finansielle og menneskelige ressourcer og sunde strategiske rammer for at opretholde reformtempoet. Serbien har et godt niveau af forberedelse på områder som selskabsret, intellektuel ejendomsret, videnskab og forskning, uddannelse og kultur og toldspørgsmål. Serbien har forbedret sammenhængen mellem sin planlægning af investeringer og budgetgennemførelsen, men har endnu ikke udviklet en fælles mekanisme for prioritering af alle investeringer uanset finansieringskilde i overensstemmelse med regeringens program for reform af forvaltningen af de offentlige finanser. På områder som offentlige indkøb, statistikker, monetær politik og finanskontrol er Serbien moderat forberedt. Serbien skal gradvis tilpasse sin udenrigs- og sikkerhedspolitik til Den Europæiske Unions fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i perioden op til tiltrædelsen. Serbien skal prioritere at tage fat

på spørgsmål vedrørende manglende overholdelse af stabiliserings- og associeringsaftalen, særlig hvad angår særlige restriktioner for kapitalbevægelser, statsstøtte, afgiftsmæssig forskelsbehandling på importeret spiritus og restriktioner for eksport af affald.

Serbien er fortsat med at håndtere virkningerne af **migrations- og flygtningekrisen**. Serbien er i færd med at forhandle en statusaftale med EU om tiltag, som gennemføres af Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning i Serbien. Serbien har vedtaget en ny lov om asyl og midlertidig beskyttelse, en lov om udlændinge og en lov om grænsekontrol. En strategi og en handlingsplan for 2017-2020 til bekæmpelse af irregulær migration skal vedtages. I denne forbindelse skal Serbien indføre en robust tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter, der er i overensstemmelse med gældende EU-ret, samt gradvis at tilpasse sin visumpolitik til EU's. En tættere koordinering mellem de forskellige statslige myndigheder, der er involveret i forvaltningen af migration, skal sikres. Serbien har fortsat samarbejdet med nabolandene og medlemsstaterne, navnlig på teknisk plan, og gjort en betydelig indsats for at give husly og levere humanitære forsyninger, hovedsageligt med støtte fra EU. Serbien skal øge sin kapacitet til at håndtere uledsagede mindreåriges særlige modtagelsesbehov.

Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien

Hvad angår de **politiske kriterier**, har landet endelig overvundet sin alvorligste politiske krise siden 2001. Den vanskelige proces med regeringsdannelse nåede et kritisk punkt med angrebene i Parlamentet den 27. april 2017, som blev fordømt på det kraftigste af det internationale samfund. Siden maj 2017 har den nye reformorienterede regering taget skridt til at tackle statslig korrupsion ved gradvis at genetablere kontrol og tilsyn, styrke demokratiet og retsstaten. Landet er midt i grundlæggende ændringer til en mere inklusiv og åben politisk atmosfære. Kommunalvalget i oktober 2017 bekræftede, at borgerne støtter regeringskoalitionens EU-orienterede politik. Parlamentet har fortsat med at fungere med oppositionspartierne som ledere af vigtige udvalg. Parlamentet skal forbedre sine tilsyns- og lovgivningsfunktioner, herunder ved at begrænse den udbredte anvendelse af forkortede procedurer.

Selv om situationen mellem etniske grupper er skrøbelig, forblev situationen generelt rolig. Der skal på gennemsigtig og inklusiv vis følges op på revisionen af gennemførelsen af Ohridrammeaftalen, som afsluttede konflikten i 2001 og udgør rammerne for de interetniske relationer. Regeringen har vist vilje til at øge tilliden mellem samfundene.

Civilsamfundet har fortsat spillet en konstruktiv rolle med hensyn til at støtte de demokratiske processer og sikre bedre kontrolmekanismer. Siden anden halvdel af 2017 er det klima, som civilsamfundsorganisationer opererer i, forbedret, og regeringen har vist vilje til dialog og inklusion.

Landet er moderat forberedt med hensyn til reform af den **offentlige forvaltning**. Der er gjort gode fremskridt med vedtagelsen af strategien for reform af den offentlige forvaltning og forvaltningen af de offentlige finanser. Der er gjort en konkret indsats for at øge gennemsigtigheden og ansvarligheden og for at involvere eksterne interessenter i den politiske beslutningstagning. Kapaciteten i Ministeriet for Informationssamfundet og Administration til at lede og koordinere reformerne af den offentlige forvaltning skal forbedres. Et stærkt politisk engagement for at garantere den offentlige forvaltnings professionalisme, navnlig hvad angår udnævnelser til lederstillinger, og respekt for principperne om gennemsigtighed, merit og ligelig repræsentation i overensstemmelse med ånd og bogstav i lovgivningen, er fortsat af afgørende betydning.

Landets **retssystem** har opnået et vist niveau af forberedelse, og der blev gjort gode fremskridt, navnlig i den sidste del af rapporteringsperioden. De senere års tilbagegange er ved at vende takket være afgørende skridt, der er taget i de seneste måneder, navnlig med henblik på at begynde genopretningen af domstolenes uafhængighed. Landet vedtog en troværdig ny strategi for reform af retsvæsenet, som udgør grundlaget for yderligere reformer på dette område, og centrale dele af lovgivningen er blevet ændret i overensstemmelse med Venedigkommissionens anbefalinger og de "hastende reformprioriteter". Den særlige anklagemyndighed står over for mindre obstruktion fra domstolene, hvilket gør det muligt at arbejde mere effektivt. Det vil kræve en vedholdende indsats at tage hånd om de udestående henstillinger og sikre, at retsvæsenet kan fungere uden utilbørlig påvirkning.

Hvad angår **bekæmpelsen af korruption**, har landet opnået et vist niveau af forberedelse. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er på plads samt en resultattavle over både forebyggelse og retsforfølgelse, skønt antallet af endelige domstolsafgørelser i sager om korruption på højt niveau fortsat er begrænset. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem. Institutionernes evne til effektivt at bekæmpe korruption har vist, at der er strukturelle og operationelle mangler. Politisk indblanding er fortsat en risiko.

I **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet** har landet opnået et vist niveau af forberedelse. De lovgivningsmæssige rammer er stort set i overensstemmelse med de europæiske standarder, og der skal fortsat gøres en indsats for at gennemføre strategier. Landet har taget skridt til at reformere ordningen for aflytning af kommunikation og til at håndtere de "hastende reformprioriteter". Der skal gøres mere med sigte på en effektiv bekæmpelse af visse former for kriminalitet såsom hvidvaskning af penge og økonomisk kriminalitet. Koordinering mellem alle relevante aktører er af afgørende betydning. En resultatliste over efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet skal forbedres. Antallet af domfældelser er fortsat lavt.

De retlige og institutionelle rammer for beskyttelse af de **grundlæggende rettigheder** er i vid udstrækning på plads og reformer har forbedret overholdelsen af de europæiske menneskerettighedsstandarder. En fuldstændig gennemførelse kræver en vedvarende indsats. Det er positivt, at landet har ratificeret konventionen om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen), indledt de nødvendige juridiske reformer for at skabe en ekstern tilsynsmekanisme for de retshåndhævende myndigheder, og at ændringerne af rammerne for ikke-forskelsbehandling er blevet udarbejdet på en inkluderende måde. Situationen i fængsler og psykiatriske institutioner skal tages op, tilfælde af hadforbrydelser og hadefulde tale skal følges op, og organer, der er involveret i beskyttelse og fremme af menneskerettighederne, skal styrkes. Der er behov for en yderligere indsats, hvad angår inklusionen af **romaer**. For så vidt angår **ytringsfrihed** har landet opnået et vist niveau af forberedelse og gjort gode fremskridt, især gennem et bedre klima for medierne og mindre pres på journalister. Landet er nødt til at tackle de resterende udfordringer, herunder reformen af den offentlige radio- og tv-virksomhed.

Hvad angår **regionalt samarbejde**, har landet opretholdt sine gode forbindelser med andre udvidelseslande og deltaget aktivt i regionale initiativer. Der er taget afgørende skridt til at forbedre forholdet til nabolandene, bl.a. gennem ikrafttrædelsen af den bilaterale aftale med Bulgarien. Det er nødvendigt, at "navnespørgsmålet" løses hurtigst muligt. Drøftelserne om "navnespørgsmålet" er blevet intensiveret inden for rammerne af De Forenede Nationer. Konstruktive drøftelser på ministerpræsidents- og udenrigsministerniveau gav en positiv vurdering af fremskridtene i gennemførelsen af de tillidsskabende foranstaltninger. Den fælles bekendtgørelse fra premierministrene fra Grækenland og den tidligere jugoslaviske republik

Makedonien i januar 2018, hvor en omdøbning af Skopje lufthavn og en motorvej og fortsættelsen af nogle forsinkede EU-initiativer, var konkrete tegn på en styrkelse af den gensidige tillid.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har den tidligere jugoslaviske republik Makedonien gjort visse fremskridt og har et godt niveau af forberedelse med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Trods det politiske dødvande i første halvdel af året har der fundet nævneværdige forbedringer sted, navnlig inden for den offentlige finansforvaltning og gennemsigtighed. Der er fortsat væsentlige svagheder i økonomien. Det gælder f.eks. mangler i erhvervs klimaet såsom ringe kontraktindhævelse og en stor uformel økonomi. Strukturelle problemer på arbejdsmarkedet afspejles i den lave aktivitet og høje arbejdsløshed. Det makroøkonomiske miljø blev forringet i første halvdel af 2017, idet den langvarige politiske krise havde en negativ indvirkning på investeringerne. Finanspolitikken forfølger kortsigtede foranstaltninger, og der mangler en bæredygtig konsolideringsplan.

Der gjort visse fremskridt med økonomien, og den er moderat forberedt med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Der blev gjort yderligere fremskridt med diversificering af eksporten og øget merværdi i forarbejdningssektoren. Der var en fortsat intensivering af handels- og investeringsforbindelserne med EU. Økonomien lider fortsat under svagheder i undervisningsplanerne, begrænset innovation og betydelige investeringsmangler, herunder især inden for offentlig infrastruktur.

Hvad angår evnen til at **påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, er landet moderat forberedt på de fleste områder, herunder konkurrence, transport og energi. Der er et godt niveau af forberedelse på områder såsom selskabsret, toldunion, transeuropæiske net, videnskab og forskning. Der er behov for yderligere bestræbelser på alle områder, især de få områder, hvor landet befinder sig i en tidlig fase af forberedelserne, f.eks. arbejdstagernes frie bevægelighed. Der er også behov for større fokus på administrativ kapacitet og effektiv gennemførelse. Landet har fortsat med at forbedre landets tilpasning til EU's erklæringer og Rådets afgørelser om fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien har fortsat bestræbelserne på at håndtere virkningerne af **migrations- og flygtningekrisen**. Landet er i færd med at forhandle statusaftalen med Den Europæiske Union om tiltag, som gennemføres af Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning i landet. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien har bestræbt sig på at forbedre sine lovgivningsmæssige rammer. Arbejdet med at ændre udlændingeloven er i gang. Landet har fortsat gennemførelsen af sin resolution om migrationspolitikken. Landet har opretholdt sin indsats for at forbedre sit asylsystem og migrationsforvaltningen. Der er stadig behov for systematisk registrering af migranter og beskyttelsesfølsom profilering for at sikre, at de enkeltes behov opfyldes. I denne forbindelse skal den tidligere jugoslaviske republik Makedonien indføre en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter, der i overensstemmelse med gældende EU-ret, samt gradvis tilpasse sin visumpolitik til EU's. Landet er fortsat med at samarbejde med tilgrænsende lande og medlemsstaterne, især på det tekniske plan, og har gjort en stor indsats for at give husly og humanitære forsyninger, primært med støtte fra EU.

Albanien

Hvad angår de **politiske kriterier**, var der fortsat en stærk polarisering i de politiske kredse. Parlamentets virksomhed var påvirket af en langvarig oppositionsboykot i begyndelsen af 2017, hvilket ligeledes har forsinket udpegelsen af de retlige undersøgelsesinstitutioner. I maj blev der indgået en aftale mellem det vigtigste regeringsparti og oppositionen om at

genoptage de parlamentariske aktiviteter, hvilket har udløst visse ændringer af lovgrundlaget for afholdelse af valg. Dette var befordrende for den gnidningsløse afvikling af parlamentsvalget i juni, selv om en række af anbefalingerne fra Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa stadig er udestående. Der er gjort visse fremskridt i retning af at forbedre funktionen af Det Nationale Råd for Civilsamfundet. Der er behov for en yderligere indsats for at forbedre inddragelsen af civilsamfundsorganisationer som led i en inklusiv politisk dialog

Albanien er moderat forberedt med hensyn til reformen af den **offentlige forvaltning**. Indsatsen fortsatte, hvilket har resulteret i visse fremskridt med hensyn til effektiviteten og gennemsigtigheden af de offentlige tjenester, uddannelse af offentligt ansatte, mere gennemsigtige ansættelsesprocedurer og generelt styrkede meritbaserede procedurer i det offentlige. Konsolideringen af disse resultater bør videreføres for at sikre en mere effektiv, apolitiseret, og professionel offentlig forvaltning.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse i Albaniens **retssystem**. Gennemførelsen af en omfattende og grundig reform af retsvæsenet er fortsat, hvilket har givet gode fremskridt generelt. Revurderingen af alle dommere og anklagere (screening) er begyndt og har leveret de første konkrete resultater. Denne proces understøttes på tværs af partierne og udføres af en uafhængig myndighed samt underlagt internationalt tilsyn. Ligeledes er overensstemmelsen med den europæiske konvention om menneskerettigheder blevet bekræftet af Venedigkommissionen. Under ledelse af Europa-Kommissionen har en international overvågningsoperation været udsendt for at overvåge denne proces i hele dens gennemførelsesperiode. De tilhørende institutioner, der støtter processen, har afsluttet deres første rapporter om præstationsvurderinger, baggrundskontrol og formueangivelser.

Albanien opretholder et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Der er gjort gode fremskridt, navnlig med vedtagelsen af ændringerne i strafferetsplejeloven. Der er ved at blive oprettet en kæde specialiserede korruptionsbekæmpende organer, herunder en særlig anklagemyndighed. Antallet af endelige domfældelser, der involverer tjenestemænd på lavere niveau eller mellemniveau, er vokset i forhold til den foregående rapporteringsperiode. Domfældelser over højtstående embedsmænd har for det meste været inden for retsvæsenet (dommere og anklagere), men generelt er antallet af endelige domfældelser for højtstående tjenestemænd fortsat meget beskedent. Der er stadig udbredt korruption på mange områder, hvilket er et alvorligt problem.

Albanien har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Samlet set har der været visse fremskridt i rapporteringsperioden, navnlig i kampen mod dyrkning af cannabis. Albanien skal bygge på operationelle resultater på dette område og intensivere konfiskationen af aktiver, der tilhører kriminelle bander, og fortsætte med at destruere alle eksisterende cannabislagre. Ændringer af antimafialoven og strafferetsplejeloven har skabt betingelserne for en øget effektivitet i efterforskningen af kriminalsager. Albanien har med succes deltaget i det internationale politisamarbejde og optrappet sine forbindelser, navnlig med EU's medlemsstater. På nationalt plan mangler det effektive samarbejde mellem politi og anklagemyndighed stadig at blive forbedret. Hvad angår resultaterne, er der gjort begrænsede fremskridt i retning af at optrevle organiserede kriminelle grupper. Antallet af endelige domfældelser i sager om organiseret kriminalitet er stadig lavt og er kun steget marginalt. Der er behov for en øget indsats for at tackle hvidvaskning af penge, kriminelle aktiver og formueforhold, som ikke kan begrundes.

Albanien har ratificeret de fleste internationale **menneskerettighedskonventioner** og har udviklet sine retlige rammer i overensstemmelse med europæiske standarder. Mekanismerne til håndhævelse og overvågning af beskyttelsen af menneskerettighederne skal fortsat styrkes.

Hvad angår **ytringsfriheden** har Albanien opnået et vist niveau af forberedelse/er Albanien moderat forberedt. Der er sket visse fremskridt med at styrke reguleringsmyndighedens og public service radio- og TV-virksomhedens uafhængighed, men gennemsigtigheden i forbindelse med statslig annoncering i medierne skal fortsat forbedres. Der skal fortsat gøres fremskridt inden for ejendomsret med en ajourføring af den nuværende lovgivning og styrkelse af den institutionelle koordinering. De institutionelle mekanismer til at beskytte børns rettigheder og bekæmpe kønsbaseret vold er fortsat svag. Der er truffet vigtige foranstaltninger til at forbedre den retlige ramme for respekten for og beskyttelsen af mindretal, men den relevante afledte ret skal udvikles. Levevilkårene for romaer og egyptere skal forbedres.

Albanien har fortsat deltaget aktivt i det **regionale samarbejde** og opretholdt gode naboskabsforbindelser. Der er taget vigtige skridt til at tackle bilaterale spørgsmål med Grækenland.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Albanien gjort visse fremskridt og er moderat forberedt med hensyn til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Den offentlige gældskvote og underskuddet på de løbende poster er faldet. Den økonomiske vækst er steget yderligere, og arbejdsløsheden er faldet, men ligger stadig højt. Misligholdte lån i banksektoren er blevet reduceret, men det går stadig langsomt med bankernes udlån til erhvervslivet. Det skrider fremad med afgørende reformer til at forbedre erhvervsklimaet, men der er behov for yderligere bestræbelser, herunder en reduktion af den uformelle økonomi. Der gøres fremskridt med den omfattende reform af retsvæsenet, men den mangler at blive gennemført fuldt ud. Den nye konkurslov er trådt i kraft og bør styrke insolvensordningen. Den erhvervsrelevante lovgivning er imidlertid stadig besværlig, og manglerne på retsstatsområdet er fortsat en hindring for erhvervslivet og hæmmer investeringerne.

Albanien har gjort visse fremskridt og har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU. Der er særligt gjort fremskridt med energi- og transportinfrastrukturen og digitaliseringen, selv om der stadig er en række mangler, som hindrer Albanien konkurrenceevne og handel. Kvaliteten af undervisningen skal øges på alle niveauer, ikke mindst for bedre at udruste mennesker med kvalifikationer, der imødekommer arbejdsmarkedets behov. Udenrigshandelen ligger fortsat under det fulde potentiale og er sektormæssigt koncentreret. Albanien kapacitet inden for forskning, udvikling og innovation er fortsat lav.

Albanien har videreført tilpasningen af sin lovgivning til EU's krav på en række områder og styrket sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Landet er moderat forberedt på mange områder, f.eks. inden for finanskontrol, uddannelse og kultur, eller har opnået et vist niveau af forberedelse, bl.a. i forbindelse med offentlige indkøb og statistikker. Albanien vil skulle fortsætte sin indsats hvad angår de generelle forberedelser til vedtagelsen og gennemførelsen af gældende EU-ret. Landet bør videreføre sit arbejde med at udvikle transport- og energinettene, bl.a. for at forbedre konnektiviteten i hele regionen. Den administrative kapacitet og de faglige standarder i de organer, som ville få til opgave at gennemføre gældende EU-ret, skal styrkes, og reguleringsorganernes uafhængighed skal beskyttes. Det er fortsat væsentligt, at man styrker gennemsigtigheden og ansvarligheden, især for at sikre en effektiv og gennemskelig funktionsmåde i systemet for offentlige indkøb og forvaltningen af de offentlige finanser. Albanien har fortsat fuldt ud tilpasset sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik holdninger og erklæringer.

Der indgives fortsat et højt antal grundløse asylansøgninger fra albanske statsborgere i EU-medlemsstater og associerede Schengenlande. Albanien vist vilje og har vedtaget en række

foranstaltninger, herunder øget bilateralt samarbejde med relevante EU-medlemsstater. Disse foranstaltninger har givet positive resultater. Der bør fortsat tages afgørende skridt, bl.a. inden for rammerne af opfølgingsmekanismen i forbindelse med visumliberaliseringsprocessen, for effektivt at imødegå dette fænomen. Albanien skal indføre en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter, der i overensstemmelse med gældende EU-ret, samt gradvis at tilpasse sin visumpolitik til EU's.

Bosnien-Hercegovina

Hvad angår de **politiske kriterier**, skal valgsystemet stadig hurtigst muligt ændres med henblik på at sikre en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af valget i oktober 2018 og den problemfrie gennemførelse af resultaterne. I denne henseende skal alle politiske ledere påtage sig deres ansvar og finde en løsning angående Folkenes Hus i Føderationen. Forfatningsdomstolens afgørelse fra 2010 om respekt for Mostarborgernes grundlæggende demokratiske ret til at stemme ved lokalvalg mangler stadig at blive gennemført. Vedtagelsen af lovgivning, der udspringer af reformdagsordenen, herunder vedtagelsen af punktafgiftslovgivningen, blev påvirket negativt af spændinger mellem partier i den regerende koalition og hindringer fra oppositionspartiets side i parlamenterne på stats- og enhedsniveau, hvilket har ført til en opbremsning i reformprocessen. Reformdagsordenen er blevet effektivt gennemført, når statsniveau og enhedsniveau har samarbejdet på en koordineret måde. Bosnien-Hercegovinas forfatning er fortsat i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention, jf. Sejdić-Finci-sagen og beslægtede sager.

Den måde, præsidentskabet for Bosnien-Hercegovina fungerer på, er blevet påvirket af de divergerende holdninger, som dets individuelle medlemmer havde til en række spørgsmål, der falder ind under dets kompetence inden for udenrigspolitik. Ministerrådet har vedtaget yderligere landsdækkende strategier på områder som miljø og udvikling af landdistrikterne. Med undtagelse af nogle få reformer og den særlige vedtagelse af lovgivningen om punktafgifter, er resultaterne af en række reformer imidlertid blevet forsinket på grund af manglende enighed blandt medlemmerne af den regerende koalition. Landsdækkende strategier på områder såsom energi, beskæftigelse eller forvaltning af offentlige finanser er endnu ikke vedtaget. Koordineringsmekanismen vedrørende EU-anliggender er begyndt at fungere i juni 2017 med udarbejdelsen af landets svar på spørgeskemaet til Kommissionens udtalelse. Der mangler endnu at blive vedtaget et nationalt program for landets lovgivningsmæssige tilpasning til gældende EU-ret.

Bosnien-Hercegovina befinder sig i en tidlig fase med hensyn til **reformen af den offentlige forvaltning**, og der er ikke gjort fremskridt i det forløbne år. En landsdækkende strategi for en reform af den offentlige forvaltning er under udarbejdelse og endnu ikke vedtaget. En yderligere opsplitning af den offentlige tjeneste i den føderale enhed og på kantonniveau har øget risikoen for politisering. Bosnien-Hercegovina har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til sit **retssystem**. Der er gjort visse fremskridt inden for retsvæsenet, men generelt skrider reformerne frem i et langsomt tempo. Enhver revision af strafferetsplejeloven bør være i overensstemmelse med internationale standarder og bør ikke undergrave institutionernes evne til at tackle alvorlig organiseret kriminalitet, korruption eller andre retsstatslige udfordringer. Der er også opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Korruption er imidlertid udbredt og giver fortsat anledning til bekymring. Bosnien-Hercegovina har opnået et vist niveau af forberedelse i **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt, navnlig gennem vedtagelse af en ny strategi om bekæmpelse af organiseret kriminalitet og undertrykkelse og opfyldelse af handlingsplanen for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme,

hvilket bevirker, at Bosnien-Hercegovina ikke længere vil være underlagt overvågning fra Den Finansielle Aktionsgruppe. Der er dog behov for en betydelig indsats, hvad angår finansielle efterforskninger og forbedring af kapaciteten til bekæmpelse af terrorisme samt styrkelse af samarbejdet med nabolandene om grænseforvaltningsspørgsmål.

Der er gjort visse fremskridt med hensyn til spørgsmål vedrørende **menneskerettigheder** og mindretal. Der er imidlertid et behov for en væsentlig forbedring af de strategiske, retlige, institutionelle og politiske rammer for overholdelsen af menneskerettighederne. Dette omfatter **ytringsfrihed**, hvor journalister stadig er udsat for politisk pres og intimidering, herunder fysiske og verbale angreb. Den manglende reelle gennemførelse af lovgivningen om forebyggelse af og beskyttelse mod **kønsbaseret vold**, navnlig vold i hjemmet, er fortsat en kilde til bekymring. En mere omfattende og integreret tilgang til **romabefolkningen** er påkrævet for at fremme deres sociale inklusion.

Bosnien-Hercegovinas tilpasning til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik mangler stadig at blive forbedret.

Hvad angår **den økonomiske udvikling og konkurrenceevnen**, har Bosnien-Hercegovina gjort visse fremskridt, men er stadig i en tidlig fase i etableringen af en velfungerende markedsøkonomi. Der er opnået visse forbedringer af erhvervsklimaet, og den finansielle sektor er blevet styrket. De vigtigste resterende problemer er en svag retsstat, et fortsat svagt erhvervsklima, en fragmenteret og ineffektiv offentlig forvaltning og store ubalancer på arbejdsmarkedet, som hænger sammen med et ringe uddannelsessystem, en svag institutionel kapacitet og et uhensigtsmæssigt investeringsklima. Der er derudover stadig en markant uformel økonomi.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt og er fortsat i en tidlig fase i forberedelserne til at kunne modstå konkurrencepres og markeds kræfterne i Unionen. Det generelle niveau af uddannelse og udgifter til forskning og udvikling er fortsat lavt. Kvaliteten af den fysiske kapital lider under manglende investeringer. Transport- og energiinfrastrukturen er ikke tilstrækkeligt udviklet. Hastigheden af den strukturelle tilpasning har været langsom, selv om der har været en vis diversificering i landets regionale struktur.

Kapaciteten til **migrationsstyring**, navnlig i forbindelse med sårbare grupper, skal fortsat styrkes. Bosnien-Hercegovina er nødt til at indføre en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter.

Kosovo

Hvad angår de **politiske kriterier**, har Kosovo afholdt tidlige valg i juni 2017. Den nye forsamling og regering tiltrådte i september. Den nye regerende koalition har dog indtil videre haft begrænset succes med at fremme EU-relaterede reformer og skabe konsensus om vigtige strategiske spørgsmål for Kosovo. Den fortsatte politiske splittelse og polarisering har skadet forsamlingens rolle og påvirket regeringens effektivitet. Obstruerende adfærd fra nogle parlamentsmedlemmers side, herunder brug af tåregas, har hindret forsamlingens arbejde. Ratificeringen af grænse-/skillelinjeaftalen med Montenegro i marts 2018 var et vigtigt gennembrud.

De parlaments- og lokalvalg, der blev afholdt i 2017, var generelt præget af konkurrence og velorganiserede i de fleste steder i Kosovo. Intimideringsmønstrene i mange kosovoserbiske samfund, særligt rettet mod kandidater, der ikke tilhører partiet Srpska Lista, har skabt bekymring.

Konteksten i den nordlige del af Kosovo giver særlige udfordringer. Efterforskningen af mordet på den kosovoserbiske politiker Oliver Ivanović i januar 2018 fortsætter.

Medlemmer af Kosovos forsamlings forsøg på i december 2017 at ophæve loven om de specialiserede afdelinger og den specialiserede anklagemyndighed har givet anledning til alvorlig bekymring. Det vil være afgørende for Kosovo, at det fuldt ud overholder sine internationale forpligtelser med hensyn til de specialiserede afdelinger og den specialiserede anklagemyndighed og udviser et fuldt og utvetydigt engagement i disse institutioner.

Der er opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **reformen af den offentlige forvaltning**. Der er gjort visse fremskridt navnlig med gennemgangen af agenturer og (delvis) uafhængige organer. Den fortsatte politisering af den offentlige forvaltning vækker fortsat bekymring og indvirker negativt på den offentlige forvaltnings effektivitet og uafhængighed.

Kosovos **retssystem** befinder sig i en tidlig fase. Der er gjort visse fremskridt med gennemførelsen af lovgivningspakken for retsvæsenet fra 2015. Integrationen af kosovoserbiske dommere og anklagere og deres støttepersonale i hele Kosovo i Kosovos retssystem var et vigtigt skridt i 2017. Retsvæsenet er stadig sårbart over for ubehørig politisk indflydelse, og det er nødvendigt med en vedvarende indsats for at opbygge retsstatsinstitutionernes kapaciteter. Retsplejen er fortsat langsom og ineffektiv.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase/har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **bekæmpelsen af korruption**. Kosovo har gjort visse fremskridt for så vidt angår resultatlisten over efterforskning og retsforfølgelse i sager om korruption på højt plan og sager om organiseret kriminalitet, herunder endelige domfældelser. Der er også gjort fremskridt med den foreløbige konfiskation af aktiver, selv om antallet af endelige konfiskationer fortsat er lavt. Korruption er udbredt og vækker stadig bekymring. Der er behov for en samordnet indsats for at løse dette problem på en samlet og strategisk måde.

Kosovo befinder sig i en tidlig fase i **bekæmpelsen af organiseret kriminalitet**. Der er gjort visse fremskridt med resultaterne i sager om korruption på højt plan og organiseret kriminalitet. Selv om der er flere foreløbige konfiskationer af aktiver, er der stadig få domfældelser, finansielle efterforskninger og endelige konfiskationer af aktiver. Retshåndhavende myndigheders har svært ved effektivt at bekæmpe organiseret kriminalitet i det nordlige Kosovo. Der er gjort visse fremskridt i kampen mod terrorisme, bl.a. gennem foranstaltninger til bekæmpelse af voldelig ekstremisme og radikalisering og med hensyn til at forhindre borgere i at deltage i konflikter i udlandet. Kosovos myndigheder skal være mere effektive i deres bestræbelser på at bekæmpe hvidvaskning af penge, og den relevante lovgivning skal bringes i overensstemmelse med EU-retten og internationale standarder.

De retlige rammer garanterer stort set beskyttelsen af **menneskerettighederne og de grundlæggende rettigheder** i tråd med de europæiske standarder. Der er dog behov for en yderligere indsats med hensyn til håndhævelse. Gennemførelsen af menneskerettighedsstrategier og -lovgivning undergraves ofte af utilstrækkelige finansielle og andre ressourcer, især på lokalt plan, begrænset politisk prioritering og manglende koordinering. Der skal gøres mere for effektivt at sikre rettighederne for personer, der tilhører mindretal, herunder romaer, ashkalier og fordrevne personer, sikre ligestilling mellem kønnene i praksis, oprette et integreret system til beskyttelse af børn og fremme beskyttelsen af kulturarven. Kosovo har opnået et vist niveau af forberedelse med hensyn til **ytringsfriheden**, som er fastsat i forfatningen. Kosovo drager fordel af et pluralistisk og levende medielandskab. Trusler mod og angreb på journalister finder imidlertid fortsat sted. Forsamlingen har vist begrænset vilje til at finde en løsning med henblik på at sikre en bæredygtig finansiering af public service radio- og TV-virksomheden, hvilket har betydet, at den er blevet udsat for politisk pression.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, har Kosovo gjort gode fremskridt og befinder sig i en tidlig fase i forberedelserne til at udvikle en fungerende markedsøkonomi. Erhvervs klimaet er blevet forbedret, og regeringen har overholdt den finanspolitiske regel om budgetunderskud, men ydelser til krigsveteraner er imidlertid fortsat en udfordring for de offentlige finanser. Der er stadig en udbredt uformel økonomi. Stigningen i erhvervsfrekvensen er ikke blevet opvejet af gevinster i beskæftigelsen, så arbejdsløsheden er steget yderligere. Det har især ramt kvinder, unge og ufaglærte arbejdstagere. På trods af en stærk vækst i eksporten afspejler det høje handelsunderskud et svagt produktionsgrundlag.

Kosovo har gjort visse fremskridt og befinder sig i en tidlig fase med hensyn til at kunne modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU. Der er ikke gjort fremskridt med hensyn til at forbedre uddannelseskvaliteten og afhjælpe kvalifikationskløften på arbejdsmarkedet. Kosovo har gjort et vist fremskridt med hensyn til at forbedre vejinfrastrukturen, men der er fortsat store infrastruktur mangler i jernbane- og energisektorerne. De strukturelle ændringer i økonomien sker langsomt, da den stadig er afhængigt af detailhandelssektoren. Integration med EU er hæmmet af den langsomme gennemførelse af stabiliserings- og associeringsaftalen.

Kosovo har fortsat sine bestræbelser på at opretholde gode og konstruktive **bilaterale forbindelser** med andre udvidelseslande. Kosovo er repræsenteret i de fleste regionale organisationer, der er omfattet af de ordninger om regional repræsentation og samarbejde, som Beograd og Pristina nåede til enighed om i 2012.

Hvad angår **normaliseringen af forbindelserne til Serbien**, har Kosovo fortsat været engageret i dialogen. Kosovo skal dog gøre en yderligere væsentlig indsats for gennemførelsen af eksisterende aftaler og bidrage til at tilvejebringe omstændigheder, der fremmer fuld normalisering af forbindelserne med Serbien, der skal fastlægges i en juridisk bindende aftale.

Hvad angår tilpasningen til de **europæiske standarder**, befinder Kosovo sig i en tidlig fase. Tilpasningen af lovgivningen er videreført på visse områder, men gennemførelsen er svag. Der er gjort visse fremskridt på området for fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser, offentlige indkøb og konkurrence samt med hensyn til en forbedring af erhvervs klimaet. På beskatnings- og toldområdet er der gjort visse fremskridt med hensyn til inkassering af indtægter og forenkling af de administrative procedurer, men Kosovo bør optrappe bekæmpelsen af den uformelle økonomi og skatteunddragelse. Energisektoren står fortsat over for alvorlige udfordringer. Der er ikke sket fremskridt med henblik på at tackle miljøspørgsmål. Samlet set skal Kosovo forbedre sin administrative kapacitet og koordination på tværs af alle sektorer for at sikre en effektiv gennemførelse af gældende EU-ret.

Myndighederne har gjort fremskridt med hensyn til forvaltningen af regulær og irregulær **migration**. Denne indsats bør fortsættes og videreudbygges. Kosovo er nødt til at indføre en tilbagesendelsesmekanisme for irregulære migranter.

Bilag 2 - Nøgletal

STATISTISKE DATA (pr. 15.2.2018)

Demografi	Note	Montenegro		Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien		Albanien		Serbien		Tyrkiet		Bosnien-Hercegovina		Kosovo *		EU-28	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Samlet befolkning (1 000 indb.)		622,1	622,2	2 069,2	2 071,3	2 892,3e	2 886,0	7 114,4	7 076,4	77 696	78 741	3 825,3	3 516,0 p	1 804,9	1 771,6	508 504 p	510 279 bp
Andel af den samlede befolkning i alderen 15-64 (%)		67,8	67,6	70,5	70,3	69,1e	69,5	67,1	66,6	67,8	67,8	:	:	:	65,6p	65,5ep	65,3bep
Bruttototal for naturlige befolkningsændringer (pr. 1 000 indbyggere)		1,7	1,8	1,3	1,2	3,6e	:	- 5,4	- 5,1	11,8	11,2	:	- 1,8p	9,2p	:	- 0,2ep	0,0bep
Forventet levetid ved fødslen, mænd (år)		74,4	:	73,5	:	76,2e	:	72,8	:	75,4	:	:	:	:	:	77,9ep	:
Forventet levetid ved fødslen, kvinder (år)		78,6	:	77,4	:	79,7e	:	77,9	:	81,0	:	:	:	:	:	83,3ep	:

Arbejdsmarkedet	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Erhvervsfrekvens for personer i alderen 20-64: andel af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	68,5	69,1	70,2	69,6	71,3e	73,3e	68,1	70,0	59,9	60,9	59,2	58,8	42,8	44,0	77,1	77,5
Erhvervsfrekvens for mænd i alderen 20-64: andel af den mandlige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	74,9	76,7	83,8	83,8	81,8e	82,5e	76,7	78,0	82,7	83,3	71,9	72,0	65,1	66,8	83,4	83,7
Erhvervsfrekvens for kvinder i alderen 20-64: andel af den kvindelige del af befolkningen i alderen 20-64, der er erhvervsaktiv (%)	1)	62,1	61,6	56,2	54,9	61,1e	64,2e	59,5	62,0	37,3	38,5	46,3	45,3	20,4	20,9	70,8	71,4
Beskæftigelsesfrekvens i aldersgruppen 20-64 (% af den samlede befolkning)																	

I alt		56,7	57,1	51,9	53,3	59,3e	62,1e	56,0	59,1	53,9	54,3	43,2	44,2	29,1	32,3	70,0	71,0
Mænd		61,9	51,3	61,5	63,7	68,1e	69,4e	63,7	66,3	75,3	75,5	53,9	56,4	44,9	49,9	75,8	76,8
Kvinder		51,5	63,0	42,1	42,5	50,7e	55,0e	48,3	51,9	32,6	33,2	32,4	32,0	13,2	14,6	64,2	65,3
Personer i alderen 15-24 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		19,1	18,4	:	:	29,6	26,9e	19,9	17,7	24,0	24,0	27,7	26,4	31,4	30,1	12,0	11,6
Personer i alderen 15-29 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, i % af befolkningen i denne aldersgruppe		23,4	22,3	:	:	32,8	30,0e	24,5	22,3	28,0	27,8	32,8	31,4	39,2	37,3	14,8	14,2
Beskæftigelse fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)		7,7	7,7	17,9	16,6	41,3e	40,2e	19,4	18,6	20,6	19,5	17,9	18,0	2,3	4,2	4,5	4,3
Industri (%)		10,8	9,8	23,4	23,1	11,6e	12,8e	19,9	20,2	20,0	19,5	22,0	22,7	18,7	18,0	17,3	17,3
Byggesektor (%)		6,6	7,7	7,1	7,2	6,9e	6,5e	4,5	4,3	7,2	7,3	7,5	8,6	9,5	11,5	6,8	6,7
Tjenesteydelser (%)		74,8	74,8	51,6	53,1	40,2	40,5	56,1	57,0	52,2	53,7	52,6	50,8	69,5	66,3	71,4	71,6
Personer ansat i den offentlige sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	2)	32,4	31,2	:	:	16,7e	15,6e	29,7	28,3	13,5	13,8	31,2	29,0	32,6	30,8	:	:
Personer ansat i den private sektor som andel af den samlede beskæftigelse, personer i alderen 20-64 (%)	2)	46,6	47,0	:	:	83,3e	84,4e	70,3	71,7	86,5	86,2	63,2	65,9	67,4	69,2	:	:
Arbejdsløshed (% af den samlede arbejdsstyrke)																	
I alt	1)	17,5	17,8	26,1	23,7	17,1e	15,2e	17,8	15,4	10,3	10,9	27,9	25,5	32,9	27,5	9,4	8,6
Mænd	1)	17,7	18,3	26,7	24,4	17,1e	15,9e	16,9	14,8	9,3	9,6	25,9	22,6	31,8	26,2	9,3	8,4
Kvinder	1)	17,3	17,1	25,1	22,7	17,1e	14,4e	18,8	16,2	12,6	13,6	30,9	30,2	36,6	31,7	9,5	8,8
Unge i alderen 15-24	1)	37,6	35,9	47,3	48,2	39,8e	36,5e	43,2	34,9	18,4	19,5	62,3	54,3	57,7	52,4	20,3	18,7
Langtidsledige (>12 måneder)	1)	13,6	13,4	21,3	19,2	11,3e	10,1e	11,4	10,0	2,2	2,2	22,8	21,7	23,8	18,0	4,5	4,0
Gennemsnitlig nominal månedlig løn (EUR)	3)	480	499	356	363	386	397	506	516	604	:	424	429	:	:	:	:

Undervisning

Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt: procentdel af befolkningen i alderen 18-24, som højst har afsluttet en sekundær uddannelse på første trin og ikke er i gang med yderligere uddannelse (%)		5,7	5,5	11,3p	9,9	21,3e	19,6e	7,4	7,0	36,7	34,3	5,2	4,9	14,5	12,7	11,0	10,7
Offentlige udgifter til uddannelse i forhold til BNP (%)		:	:	:	:	3,1p	3,1p	4,0	3,9	4,3	4,6	:	:	4,5	4,7p	:	:
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundær uddannelse på første trin, i alt		6,6	6,8	:	:	:	:	8,6	7,8	46,5	43,9	6,2u	5,8u	:	14,6	17,2	16,8
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundær uddannelse på første trin, mænd		6,9	5,8	:	:	:	:	9,3	8,6	46,2	44,2	5,6u	5,5u	:	12,5	19,4	19,1
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år, som højst har afsluttet en sekundær uddannelse på første trin, kvinder		6,3	7,9	:	:	:	:	7,9	7,0	46,8	43,7	6,9u	6,3u	:	17,0	14,9	14,4
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundær uddannelse på andet trin eller en uddannelse på niveauet mellem sekundær og tertiær uddannelse, i alt		80,6	82,2	:	:	:	:	83,2	84,9	34,9	35,7	86,3	86,6	:	70,5	65,2	65,3
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundær uddannelse på andet trin eller en uddannelse på niveauet mellem sekundær og tertiær uddannelse, mænd		85,3	86,9	:	:	:	:	84,5	86,3	37,8	38,3	88,6	89,0	:	74,5	65,9	66,1
Procentdel af befolkningen i alderen 20-24 år med en sekundær uddannelse på andet trin eller en uddannelse på niveauet mellem sekundær		75,7	77,2	:	:	:	:	81,7	83,3	32,2	33,3	83,5	83,7	:	66,0	64,5	64,5

og tertiær uddannelse, kvinder																	
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en tertiær uddannelse, i alt		31,0	33,9	28,6	29,1	22,1e	20,9e	28,9	29,9	23,5	26,5	17,2	23,1	17,2	19,1	38,6	39,0
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en tertiær uddannelse, mænd		29,9	31,8	23,1	24,5	19,6e	18,0e	24,2	24,7	25,0	28,3	13,4u	16,6u	19,5	18,9	33,9	34,3
Procentdel af befolkningen i alderen 30-34 år med en tertiær uddannelse, kvinder		32,2	35,9	34,5	33,8	24,7e	23,9e	33,7	35,3	22,1	24,6	21,3	29,4	14,7	19,4	43,3	43,8

Nationalregnskaber	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Bruttonationalprodukt																	
I løbende priser (mia. EUR)		3,7	4,0	9,1	9,7p	10,2p	10,7p	33,5	34,6	773,0	780,2	14,6	15,3	5,8	6,0p	14 797,4	14 907,9
Pr. indbygger (EUR)		5 827	6 355	4 382	4 691	3 547	3 728	4 720	4 904	9 949	9 909	4 312	4 494	3 278	3 304	29 033	29 148
I købekraftstandarder (KKS) pr. indbygger		12 200	13 000	10 500	10 900	8 500	8 500	10 500	10 700	18 900	18 800	9 100	9 300	:	:	29 000	29 100
Købekraftsstandard (KKS) pr. indbygger, i forhold til EU-gennemsnittet (EU-28 = 100)		42	45	36	37	29	29	36	37	65	64	31	32	:	:	-	-
Reel årlig ændring (mængde) sammenlignet med det foregående år (%)		3,4	2,9	3,9	2,9p	2,2p	3,4p	0,8	2,8	6,1	3,2	3,1	3,3	4,1	3,4p	2,3	2,0
Bruttoværditilvækst fordelt på hovedsektorer																	
Landbrug, skovbrug og fiskeri (%)		9,7	9,0	11,1	10,5p	22,9p	22,9p	8,2	7,9	7,8	7,0	7,3	:	12,6	13,4p	1,5	1,5
Industri (%)		12,8	12,3	19,3	19,9p	13,9p	13,2p	25,9	25,9	22,4	22,3	21,9	:	20,8	21,1p	19,4	19,4
Byggesektor (%)		4,5	6,8	8,1	8,6p	10,2p	10,5p	5,5	5,4	9,3	9,7	4,6	:	8,4	8,2p	5,3	5,3
Tjenesteydelser (%)		73,0	71,9	61,5	61,0p	53,0p	53,4p	60,4	60,8	60,5	61,0	66,2	:	58,2	57,3p	73,8	73,8

Betalingsbalance	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Udenlandske direkte investeringer (ind- og udgående), netto (mio. EUR)		619,3	371,6	202,8	316,9	818,4	936,5	1 803,8	1 899,2	:	:	248,9	240,5	271,8	177,2	- 129 867	- 116 465
Udenlandske direkte investeringer (ind- og udgående), netto (% af BNP)		16,9	9,4	2,2	3,3p	8,0p	8,7p	5,4	5,5	:	:	1,7	1,6	4,7	3,0p	- 0,9	- 0,8

Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i relation til EU-28 (mio. EUR)		403,0	- 32,5	- 20,7	199,1	:	:	1 480,4	1 304,4	:	:	160,5	190,9	11,2	15,6	-	-
Udenlandske direkte nettoinvesteringer (ind- og udgående) i relation til EU-28 (% af BNP)		11,0	- 0,8	- 0,2	2,0p	:	:	4,4	3,8	:	:	1,1	1,2	0,2	0,3p	-	-
Overførsler i % af BNP		1,2	1,0	2,3	2,0p	5,9p	5,7p	8,5	7,8	:	:	8,3	8,2	11,5	11,5p	0,1	0,1

Udenrigshandel med varer	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
International handel med varer																	
Andel af eksporten til EU-28-lande i værdi af den samlede eksport (%)		35,6	37,4	77,0	79,9	75,4	77,9	67,0	67,6	44,5	47,9	71,6	71,3	32,6	22,6	-	-
Andel af importen fra EU-28-lande i værdi af den samlede import (%)		41,3	48,2	62,0	62,0	61,8	63,1	57,3	58,7	38,0	39,0	60,8	61,9	42,2	43,1	-	-
Handelsbalance (i mio. EUR)		- 1 524	- 1 736	- 1 714	- 1 777	- 2 154	- 2 399	- 2 978	- 2 483	- 56 981	- 50 676	- 3 510	- 3 448	- 2 309	- 2 480	59 553	32 002
International handel med varer og tjenesteydelser i forhold til BNP																	
Import (% af BNP)		60,6	62,9	65,0	64,7p	44,7p	:	56,4	57,5	26,0	24,9	53,2	52,3	49,5	51,3p	40,3	40,5
Eksport (% af BNP)		42,1	40,5	48,7	50,0p	27,4p	:	46,7	50,0	23,3	22,0	34,6	35,4	19,3	22,5p	43,8	44,0

Offentlige finanser	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Statistikker over offentlige finanser i forhold til BNP																	
** Offentlige overskud (+)/Underskud (-) (%)		- 7,4	- 2,8	- 3,5	- 2,7	- 4,1	- 1,8	- 3,7	- 1,3	1,3	:	0,7	1,2	:	:	- 2,4	- 1,7
** Offentlig gæld (%)		66,2	64,4	38,1	39,6	69,1	68,7	76,0	73,0	27,5	:	41,9	40,5	12,8	:	84,5	83,2

Finansielle indikatorer.	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Årlig ændring i forbrugerpriser (%)	4)	1,4	0,1	- 0,3	- 0,2	2,0	2,5	1,5	1,3	7,7	7,7	- 1,0	- 1,1	- 0,5	0,3	0,0	0,3
Samlet udlandsgæld, i forhold til BNP (%)		:	:	69,3	74,2p	74,7p	73,5p	78,3	76,5	47,1	:	72,2	71,0	33,3	33,7p	:	:
Rente for udlån (et år), pr. år (%)	5)	:	:	:	:	74,7	73,5	:	:	53,0	:	:	:	:	:	:	:

Rente for indlån (et år), pr. år (%)	6)	8,53	7,45	3,75	4,25	7,77	5,89	6,50	5,50	10,79	:	5,74	4,97	8,32	7,47	:	:
Værdi af reserveaktiver (inklusive guld) (mio. EUR)	7)	1,23	0,93	0,25	0,25	1,35	0,80	2,50	2,50	7,27	:	0,09	0,09	0,90	1,01	:	:
Internationale reserver - ækvivalens i importmåneder		673,7	803,0	2 261,8	2 613,4	2 880,0	2 945,0	10 378,0	10 204,6	99 619,6	:	4 414,6	4 887,4	706,4	605,1	:	:

Virksomheder	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Industriproduktionsindeks (2010 = 100)	8)	88,3	84,4	118,0	122,0	161,7	130,5	107,1	112,1	124,1	126,3	107,4	112,0	:	:	103,9	105,6

Infrastruktur	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Jernbanenet (linjer i drift pr. 1 000 km ²)		18,1	18,1	28,1	27,4	13,8	12,2	48,6	48,6	13,2	:	20,1	21,9	30,9	30,9	:	:
Motorvejsnet (kilometer)		0	0	259	259	:	:	693	741	2 282	2 542	128	:	80	98	:	:

Energi	Note	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nettoenergiimport i forhold til BNP		4,2	3,4	6,4	5,1p	0,8p	1,3p	4,8	3,6	1,2	1,0	5,3	4,3	5,4	4,1p	1,6	1,3

: = foreligger ikke

b = brud i serie

e = anslået værdi

p = foreløbig

u = lav pålidelighed

- = ikke relevant

* = Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

** = Dataene for udvidelseslandenes offentlige underskud og gæld offentliggøres "som de forefindes", uden nogen sikkerhed for deres kvalitet og overholdelse af ESA-reglerne.

Fodnoter:

- 1) Tyrkiet: arbejdsløshed baseret på 4-ugerskriterium + udelukkende aktive jobsøgningsmetoder.
- 2) Bosnien-Hercegovina: andelen beløber sig ikke til 100 %, fordi andre former for ejerskab er udelukket. Montenegro: eksklusive NGO'er; dataene vedrører antallet af ansatte (i den private eller offentlige sektor) som en andel af det samlede antal ansatte.
- 3) Albanien: offentlig sektor. Bosnien-Hercegovina: nettoindtjening. Serbien: lønninger udbetalt til ansatte af juridiske enheder og personlige foretagender.
- 4) Harmoniseret forbrugerprisindeks, undtagen for den tidligere jugoslaviske republik Makedonien, Bosnien-Hercegovina og 2015-dataene for Albanien. Albanien: variation

mellem december i det ene år og december i det foregående år.

- 5) Albanien: udlandsgæld (herunder udenlandske direkte investeringer).
- 6) Albanien: vægtet gennemsnitssats anvendt på nye 12-måneders lån i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Bosnien-Hercegovina: satser for kortfristede lån i national valuta for ikkefinansielle selskaber (vejet gennemsnit). Montenegro: vægtet gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien ved årets slutning (31. december).
- 7) Albanien: indlånsrentesatserne er den vægtede gennemsnitlige sats for nye indlån godkendt i løbet af den pågældende måned, for 12-måneders løbetid. Bosnien-Hercegovina: satser for anfordringsindskud i national valuta for husholdninger (vægtet gennemsnit). Montenegro: vægtet gennemsnitlig effektiv rente, udestående beløb, årligt. Den tidligere jugoslaviske republik Makedonien ved årets slutning (31. december). Tyrkiet: Facilitet for indlån på anfordring.
- 8) Montenegro og Serbien: bruttoserie, frem for kalenderjusteret.